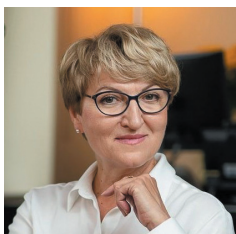

Współpraca transgraniczna regionów – doświadczenia Lubuskiego

Elżbieta Anna Polak

Marszałek Województwa Lubuskiego

Współpraca transgraniczna województw ma zarazem wizerunkowe i rozwojowe znaczenie. Regiony Polski zachodniej są mocno zaangażowane w relacje polsko-niemieckie, czego dowodem jest szereg inicjatyw podejmowanych po obu stronach granicy. Jak wyglądają owe relacje, czym się charakteryzują i co wnoszą do życia społecznego w regionach?

Polsko-niemiecka współpraca transgraniczna odgrywa istotną rolę w relacjach polsko-niemieckich, o czym świadczy m.in. zapis w traktacie o dobrym sąsiedztwie i przyjaznej współpracy zawartym w 1991 r. pomiędzy Rzeczpospolitą Polską a Republiką Federalną Niemiec. W art. 12 podkreślono duże znaczenie partnerskiej współpracy między regionami, miastami i gminami, w szczególności w obszarach przygranicznych. Współpraca transgraniczna traktowana jest często jako mikrokosmos integracji europejskiej i papierek lakmusowy relacji bilateralnych na płaszczyźnie narodowej. W obecnej sytuacji politycznej pogranicza funkcjonują jak spoiwo, które łączy Polaków i Niemców.

Międzyregionalna polsko-niemiecka współpraca transgraniczna stanowi bardzo ważny element polityki rozwoju województwa lubuskiego. Jej zasadniczym celem jest zniesienie wszelkich barier uniemożliwiających współpracę. Zapewnia ona przepływ doświadczeń pomiędzy polskimi i niemieckimi regionami, a tym samym wspiera działania zmierzające do podniesienia jakości funkcjonowania instytucji samorządowych. Ponadto ułatwia rozwój turystyki; zapewnia koordynację rozbudowy infrastruktury po obydwu stronach granicy państwowej, prowadzi do kulturowego i edukacyjnego rozwoju regionu, a także jest narzędziem promocji. Wszystkie te funkcje spełniane przez współpracę międzynarodową przyczyniają się również do rozwoju społeczno-gospodarczego regionu lubuskiego.

”

Współpraca transgraniczna traktowana jest często jako mikrokosmos integracji europejskiej i papierek lakmusowy relacji bilateralnych na płaszczyźnie narodowej.

Województwo lubuskie prowadzi intensywną polsko-niemiecką współpracę w wielu dziedzinach i obszarach tematycznych, jak np. gospodarka, ochrona środowiska, edukacja, ochrona zdrowia czy komunikacja (połączenia kolejowe). Szereg wspólnie zrealizowanych inicjatyw oraz wzajemna pomoc i wsparcie w obliczu nagłych katastrof i zagrożeń (organizacja pomocy medycznej w postaci darów podczas pandemii COVID-19, organizacja pomocy humanitarnej dla objętej wojną Ukrainy, wspólne działania w związku z katastrofą

ekologiczną na Odrze) zaowocowały wzmocnieniem i pogłębieniem zarówno współpracy transgranicznej, jak i polityki regionalnej. W związku z katastrofą ekologiczną na Odrze, Brandenburgia i Lubuskie podjęły w swoich regionach liczne inicjatywy dla poprawy i zintensyfikowania współpracy, deklarując wzajemnie wsparcie i pomoc.

Wszystkie funkcje spełniane przez współpracę międzynarodową przyczyniają się do rozwoju społeczno-gospodarczego regionu lubuskiego.

Szczególne znaczenie dla Lubuskiego ma dwustronna współpraca z Krajem Związkowym Brandenburgia (umowa partnerska od 2000 r.) oraz Wolnym Państwem Saksonia (umowa partnerska od 2008 r.). Współpraca z tymi regionami ma wymiar transgraniczny i jest realizowana w oparciu o bieżące problemy i potrzeby regionów oraz społeczności lokalnych celem utrzymania wzajemnych dobrosąsiedzkich stosunków.

Lubusko-brandenburską i lubusko-saksońską współpracę znacznie wzmocniły:

1. wspólne działania w czasie pandemii,
2. wspólne działania marketingowe:
  - promocja regionów, w tym produktów regionalnych, przy okazji takich wydarzeń jak: Międzynarodowe Targi Rolno-Spożywcze Grüne Woche (Zielony Tydzień), dożynki, Festiwal Folkloru, Święto Województwa Lubuskiego, Święto Brandenburgii, Święto Saksonii, Międzynarodowe Targi Turystyczne ITB,
  - promocja Parku Mużakowskiego np. w Londynie,
  - organizacja wystawy „Lubuskie przyrodą zachwyca” w Landtagu w Brandenburgii i Saksonii.
3. wspólne działania na rzecz pomocy Ukrainie (organizacja transportów z pomocą humanitarną),
4. utworzenie pierwszego Europejskiego Ugrupowania Współpracy Terytorialnej (EUWT) na granicy polsko-niemieckiej – Polsko-Niemiecki Geopark Łuk Mużakowa,
5. wspólne działania na rzecz poprawy infrastruktury komunikacyjnej, w tym rozbudowy połączeń kolejowych.

Szereg wspólnie zrealizowanych inicjatyw oraz wzajemna pomoc i wsparcie w obliczu nagłych katastrof i zagrożeń zaowocowały wzmocnieniem, a także pogłębieniem zarówno współpracy transgranicznej, jak i polityki regionalnej.

Lubuskie współpracuje także z innymi niemieckimi krajami związkowymi, jak np. Nadrenia Północna-Westfalia, Berlin, Meklemburgia-Pomorze Przednie, aktywnie angażując się nie tylko w umowy partnerskie, ale również w inne formy współdziałania, np. Partnerstwo Odry czy Polsko-Niemieckie Dni Mediów.

Instytucjonalną formą współpracy międzyregionalnej, w której województwo lubuskie czynnie uczestniczy, jest Polsko-Niemiecka Komisja Międzyrządowa ds. Współpracy Regionalnej i Przygranicznej, utworzona na mocy postanowień Traktatu o dobrym sąsiedztwie i przyjaznej współpracy. Poszczególne obszary, którymi zajmuje się Komisja, zostały przydzielone do odpowiednich komitetów, tj. Komitetu ds. Współpracy Przygranicznej, Komitetu ds. Współpracy Międzyregionalnej, Komitetu ds. Planowania Przestrzennego oraz Komitetu ds. Edukacji. Region

lubuski szczególnie aktywnie włącza się w prace Komitetu do Spraw Współpracy Międzyregionalnej, któremu przewodniczą od 2011 r., zapewniając tym samym ciągłość wykonywanych zadań. Ze strony niemieckiej od tego roku funkcję współprzewodniczącego pełni dr Marc Speich, Sekretarz Stanu Landu Nadrenia Północna-Westfalia. Posiedzenia skupiają przedstawicieli 16 województw polskich i reprezentantów 16 landów niemieckich. Obrady koncentrują się wokół takich zagadnień jak: współpraca i wymiana doświadczeń między samorządami regionalnymi i lokalnymi; rozwój współpracy małych i średnich przedsiębiorstw; współdziałanie izb i towarzystw ekonomicznych, placówek naukowych, edukacyjnych, kulturowych, organizacji społecznych i stowarzyszeń; przedsięwzięcia polsko-niemieckie w zakresie ochrony środowiska, komunikacji, ochrony zdrowia, konserwacji i ochrony zabytków, turystyki, sportu, wymiany młodzieży i nauki języków. Zarówno celem, jak i efektem spotkań jest pogłębienie spójności europejskiej oraz dialogu pomiędzy Polską a Niemcami. Obrady odbywają się na przemian po polskiej i niemieckiej stronie. W roku 2022 miały miejsce w Greifswaldzie (Meklemburgia-Pomorze Przednie), a w 2023 r. odbyły się we Wrocławiu.

Ważną formą wspólnych polsko-niemieckich działań na pograniczu jest Europejskie Ugrupowanie Współpracy Terytorialnej. 1 września 2021 r. do Urzędu Marszałkowskiego wpłynęła oficjalna zgoda Ministerstwa Spraw Zagranicznych RP na przystąpienie województwa lubuskiego, w charakterze członka założyciela, do EUWT z o.o. Polsko-Niemiecki Geopark Łuk Mużakowa. Tym samym, dzięki dużemu zaangażowaniu Zarządu Województwa Lubuskiego, wieloletnie starania zmierzające do stworzenia – jednej z nielicznych z udziałem polskiego podmiotu oraz jedynej na granicy polsko-niemieckiej – wspólnej i transparentnej organizacji, zarządzającej polsko-niemieckim obszarem UNESCO, zostały zwieńczone oczekiwanym i pełnym sukcesem. Swoje zgody wydały też odpowiednie ministerstwa w Brandenburgii i Saksonii. W konsekwencji, Ministerstwo Sprawiedliwości Brandenburgii 24 listopada 2021 r., w Dzienniku Urzędowym nr 46, opublikowało dokumenty założycielskie EUWT: Statut i Konwencję. Tym samym EUWT uzyskało osobowość prawną i od 25 listopada 2021 r. formalnie rozpoczęło swoją działalność.

Dzięki dużemu zaangażowaniu Zarządu Województwa Lubuskiego wieloletnie starania zmierzające do stworzenia wspólnej i transparentnej organizacji – Europejskiego Ugrupowania Współpracy Terytorialnej – zostały zwieńczone pełnym sukcesem.

EUWT „Geopark Łuk Mużakowa” skupia ośmiu członków z Rzeczypospolitej Polskiej (województwo lubuskie, gminę Brody, Łęknica, Przewóz, Trzebiel, Tuplice, a także gminę oraz miasto Żary), jak również sześciu członków z Republiki Federalnej Niemiec: trzech z Kraju Związkowego Brandenburgia (gmina Neiße-Malxetal, Felixsee oraz powiat Spree-Neiße) i trzech z Wolnego Państwa Saksonia (gmina Gablenz, miasto Weißwasser i powiat Görlitz).

Uczestnictwo województwa lubuskiego w EUWT znacznie ułatwi dotychczasową współpracę transgraniczną z naszym niemieckim sąsiadem, pozytywnie wpłynie na efektywną promocję obszaru Geoparku oraz zwiększy szanse województwa lubuskiego na pozyskiwanie dofinansowania z takich źródeł, jak np. INTERREG, co pozwoli na tworzenie infrastruktury turystycznej, powiązanej z obiektami Geoparku, a także na rozbudowę bazy usługowej dla odwiedzających. W ramach EUWT wzmocnione zostanie także postrzeganie Polski jako aktywnego uczestnika wspólnych polsko-niemieckich inicjatyw i transgranicznych projektów regionalnych, a także podkreślone zostanie wykorzystanie potencjału EUWT jako narzędzia wspólnej realizacji priorytetów polskiej polityki zagranicznej na poziomie samorządowym.

W ramach EUWT wzmocnione zostanie postrzeganie Polski jako aktywnego uczestnika wspólnych polsko-niemieckich inicjatyw i transgranicznych projektów regionalnych.

Lubuską politykę regionalną mocno kształtuje również inicjatywa Partnerstwo Odry – utworzona w 2006 r. nieformalna sieć kooperacyjna czterech zachodnich województw Polski oraz czterech wschodniemieckich krajów związkowych, służąca pogłębianiu powiązań politycznych, gospodarczych i infrastrukturalnych między regionami po obu stronach Odry i Nisy Łużyckiej. Głównym celem tej współpracy, opartej m.in. na projektach w dziedzinie: gospodarki, turystyki, transportu, infrastruktury oraz nauki i badań naukowych, jest wzmocnienie sprawności gospodarczej regionów wzdłuż granicy. Partnerami kooperacyjnymi Partnerstwa Odry po stronie polskiej są województwa: lubuskie, dolnośląskie, zachodniopomorskie oraz wielkopolskie, a po stronie niemieckiej kraje związkowe: Brandenburgia, Meklemburgia-Pomorze Przednie, Saksonia oraz Berlin. Oprócz tego, do pracy w sieci włączone są wielkie miasta uczestniczących województw, tzn. trzy metropolie Polski zachodniej: Poznań, Szczecin i Wrocław oraz oba miasta wojewódzkie Lubuskiego: Gorzów Wielkopolski i Zielona Góra. Partnerstwo Odry ściśle współpracuje z Komitetem ds. Gospodarki Przestrzennej oraz Polsko-Niemiecką Komisją Międzyrządową ds. Współpracy Regionalnej i Przygranicznej.

W ramach Partnerstwa Odry odbywają się spotkania grup roboczych (na zmianę po stronie polskiej i niemieckiej), w skład których wchodzi bezpośredni koordynatorzy projektów oraz specjaliści w zakresie kolejnictwa, drogownictwa, edukacji, zdrowia, transportu lotniczego, żeglugi śródlądowej i transportu morskiego. Działania podejmowane w zakresie Partnerstwa Odry odnoszą się do potrzeb regionów leżących po obu stronach granicy, a tematy poruszane podczas kolejnych szczytów politycznych poddawane są pod dyskusję przez inne gremia polsko-niemieckie, np. Polsko-Niemieckie Komitety: ds. Współpracy Międzyregionalnej, Przygranicznej czy Planowania Przestrzennego oraz Polsko-Niemiecką Komisję Międzyrządową.

Działania podejmowane w zakresie Partnerstwa Odry odnoszą się do potrzeb regionów leżących po obu stronach granicy.

Do najważniejszych rezultatów dotychczasowej współpracy należą m.in. opracowanie mapy „Rozwój ponadregionalnej infrastruktury transportowej w obszarze Partnerstwa Odry”, wspólna promocja turystyczna uczestniczących regionów na rynkach pozaeuropejskich oraz polepszenie w zakresie transgranicznego regionalnego transportu kolejowego, co jest przedmiotem pracy „Okrągłego Stołu Komunikacyjnego” Partnerstwa Odry pod kierunkiem Związku Komunikacyjnego Berlin-Brandenburgia (VBB).

Strategiczne wytyczne pracy sieci kooperacyjnej ustalają premierzy, marszałkowie, wojewodowie oraz prezydenci miast z uczestniczących regionów w ramach szczytów politycznych, które odbywają się na zmianę w Polsce i w Niemczech. Dotychczas odbyła się konferencja inauguracyjna w dniu 5 czerwca 2006 r. w Berlinie pt. „Sąsiedzi, Partnerzy, silny Region” oraz siedem szczytów politycznych. Gospodarzem i organizatorem ostatniego, siódmego Szczytu w dniach 11-12.05.2022 r. po raz pierwszy było województwo lubuskie. Obrady zamknięte szefów regionów oraz otwarte z udziałem publiczności odbyły się w Zielonej Górze pod hasłem „Dwa kraje, osiem regionów, wspólne kształtowanie przyszłości”. Głównymi tematami były: kryzys uchodźczy po wybuchu wojny w Ukrainie, wyzwania wobec skutków pandemii COVID-19 na pograniczu oraz utworzenie EUWT Polsko-Niemiecki Geopark Łuk Mużakowa. Obrady, którym przewodniczyłam, odbyły się w Muzeum Ziemi Lubuskiej. Ważnym punktem spotkania było bezwzględne potępienie zbrodniczej agresji Rosji w Ukrainie i przyjęcie wspólnego apelu regionów Partnerstwa Odry przeciwko tej wojnie. Przy okrągłym stole obecni byli również: Członek Zarządu Województwa Lubuskiego Tadeusz Jędrzejczak, Premier Kraju Związkowego Brandenburgia dr Dietmar Woidke, Premier Wolnego Państwa Saksonia Michael Kretschmer, Burmistrz Berlina Franziska Giffey oraz przedstawiciele województw: zachodniopomorskiego, wielkopolskiego i dolnośląskiego. Po spotkaniu zamkniętym odbyła się debata z udziałem polityków i publiczności na ww. tematy, którą moderował prof. Sebastian Płóciennik z Ośrodka Studiów Wschodnich. Jej końcowym akcentem było uroczyste przekazanie dokumentów założycielskich EUWT – pierwszego takiego ugrupowania na polsko-niemieckiej granicy. Organizatorem VIII Szczytu Politycznego, planowanego na rok 2024, jest Berlin.

Na intensyfikację współpracy polsko-niemieckiej znacząco wpływa również udział województwa lubuskiego w corocznych Polsko-Niemieckich Dniach Mediów – profesjonalnym forum dziennikarskim, które stanowi miejsce spotkań i wymiany poglądów przedstawicieli świata mediów, jak również jest okazją do osobistych

rozmów dziennikarzy i medioznawców z Polski i Niemiec. Uczestnicy podejmują dyskusje o obecnie najważniejszych aspektach pracy dziennikarzy w obu krajach oraz o szczególnej roli i odpowiedzialności mediów za kształtowanie stosunków polsko-niemieckich. Partnerami projektu są trzy kraje związkowe: Meklemburgia-Pomorze Przednie, Brandenburgia i Wolne Państwo Saksonia oraz trzy województwa: zachodniopomorskie, lubuskie i dolnośląskie, jak również Fundacja Współpracy Polsko-Niemieckiej, ZEIT-Stiftung Ebelin und Gerd Bucerius oraz Fundacja Roberta Boscha. Celem projektu jest wspieranie polsko-niemieckiego dialogu w środowisku dziennikarzy. Dni Mediów organizowane są co roku, na przemian w Polsce i w Niemczech, a ich uroczystym akcentem jest wręczenie Polsko-Niemieckiej Nagrody Dziennikarskiej im. Tadeusza Mazowieckiego.

Pierwsze Dni Mediów odbyły się w 2008 roku w Poczdamie, a ostatnie w czerwcu tego roku w Zielonej Górze. Lubuskiemu już trzykrotnie przypadła rola organizatora Dni Mediów: w roku 2011, 2017 i 2023.

Coroczne Polsko-Niemieckie Dni Mediów to profesjonalne forum dziennikarskie, które stanowi miejsce spotkań i wymiany poglądów przedstawicieli świata mediów, jak również jest okazją do osobistych rozmów dziennikarzy i medioznawców z Polski i Niemiec.

Współpracę transgraniczną po obu stronach granicy polsko-niemieckiej przebiegającej w województwie lubuskim niewątpliwie mocno wspierają i kształtują Programy Współpracy Interreg, dofinansowane przez Unię Europejską.

Program Interreg Polska-Saksonia 2021-2027 (budżet w wysokości 70 mln EUR), który jest kontynuacją edycji programu z lat 2014-2020 oraz Program Interreg VI A Brandenburgia-Polska 2021-2027 (budżet w wysokości 100 mln EUR), który jest kontynuacją poprzednich edycji programu z lat 2007-2013 i 2014-2020. Głównym celem obydwu programów jest pogłębienie współpracy dla przezwyciężenia barier rozwojowych na pograniczu polsko-saksońskim i odpowiednio polsko-brandenburskim, pogłębienie integracji mieszkańców oraz zwiększenie atrakcyjności i dostępności pogranicza. Współpraca w ramach programów odbywa się w takich dziedzinach jak: zwiększanie atrakcyjności obszaru wsparcia, poprawa jakości połączeń drogowych, tworzenie dodatkowej oferty edukacyjnej oraz zwiększanie kompetencji administracji i innych instytucji na pograniczu.

Jednymi z najważniejszych projektów Interreg, które pozytywnie wpłynęły na rozwój regionu lubuskiego, są polsko-niemieckie projekty na rzecz Geoparku UNESCO Łuk Mużakowa.

Duże znaczenie dla Lubuskiego mają również projekty na rzecz rozwoju transgranicznej współpracy turystycznej, w tym takie projekty jak:

1. Projekt rowerowy ODRA VELO – ODER VELO, czyli budowa systemu informacji turystycznej dla rozwoju infrastruktury rowerowej na pograniczu polsko-niemieckim,
2. Przebudowa i rozbudowa Muzeum Woldenberczyków w Dobiegniewie na rzecz rozwoju transgranicznej współpracy turystycznej.

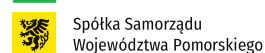
O autorce

Elżbieta Anna Polak – Marszałek Województwa Lubuskiego. Członek Zarządu Związku Województw Rzeczypospolitej Polskiej. Jest również przedstawicielem ZWRP do Komitetu Regionów UE, a także przedstawicielem ZWRP do Kongresu Władz Lokalnych i Regionalnych Europy. Absolwentka wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Wrocławskiego oraz studiów podyplomowych w zakresie zarządzania jednostkami gospodarczymi.

Partnerzy

Pomorski Fundusz Rozwoju
sp. z o.o. z siedzibą w Gdańsku

Partnerzy numeru

